

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Β' ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Σεπτεμβρίου 2005 σχετικά με την ρύπανση από τα πλοία και τη θέσπιση κυρώσεων, περιλαμβανομένων των ποινικών κυρώσεων, για αδικήματα ρύπανσης (L 255), η οποία τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2009/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Οκτωβρίου 2009 (L280) και άλλες διατάξεις»

Ι. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το παρόν Νσχ, όπως τροποποιήθηκε από την Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, χωρίζεται σε τρία μέρη και αποτελείται από έντεκα άρθρα.

Στο πρώτο μέρος (άρθρα 1-4), μεταφέρεται στην εθνική νομοθεσία η Οδηγία 2005/35/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2009/123/ΕΚ «σχετικά με τη ρύπανση από τα πλοία και την θέσπιση κυρώσεων για παραβάσεις». Σημειωτέον ότι, μετά την θέση σε ισχύ της συνθήκης της Λισσαβόνας, η αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς τη θέσπιση ελάχιστων κανόνων για τον ορισμό ποινικών αδικημάτων στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος μέσω Οδηγιών, θεμελιώνεται στο άρθρο 83 παρ. 2 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (C 83/80-81 της 30.3.2010. Βλ. και Δ. Κιούπη, Η επίδραση της Συνθήκης της Λισσαβόνας στο ουσιαστικό ποινικό δίκαιο, σε Δ. Κιούπη, Ρ.-Ε. Παπαδοπούλου, Δ. Μουζάκης, Το ποινικό δίκαιο μετά την Συνθήκη της Λισσαβόνας, Αθήνα 2011, σελ. 91-92. Για την ερμηνεία της ανωτέρω διάταξης της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ βλ. και την απόφαση του γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 30.6.2009 αρ. 361-362 σε www.bundesverfassungsgericht.de. Για την γενικότερη προβληματική βλ. Χ. Μυλωνόπουλο, Το

Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, Ποινικά Χρονικά ΞΑ, σελ. 81 επ.). Οι διατάξεις του πρώτου μέρους του Νσχ έχουν ειδικότερα ως εξής:

-στο άρθρο 1 αναφέρεται το αντικείμενο του Νσχ, που είναι εναρμόνιση του εθνικού δικαίου προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/35/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2009/123/ΕΚ σχετικώς με τη ρύπανση από τα πλοία και τη θέσπιση ποινικών και διοικητικών κυρώσεων.

-στο άρθρο 2 περιέχονται οι ορισμοί των εξής όρων: "Marpol 73/78", «ρυπογόνες ουσίες», «απόρριψη», «πλοίο», «νομικό πρόσωπο».

-στο άρθρο 3 καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής του Νσχ.

-στο άρθρο 4 καθορίζονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες, σε συμφωνία με την σύμβαση Marpol, η απόρριψη ρυπογόνων ουσιών δεν θεωρείται ως παράβαση.

Στο δεύτερο μέρος (άρθρα 5-8) αναφέρονται τα μέτρα συμμόρφωσης προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/35/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2009/123/ΕΚ. Ειδικότερα:

-στο άρθρο 5 προβλέπεται δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων για τα εγκλήματα του Νσχ σε συμφωνία με το άρθρο 3 του Νσχ. Επίσης, ιδρύεται τοπική αρμοδιότητα των δικαστηρίων του Πειραιά, εφόσον δεν θεμελιώνεται αρμοδιότητα άλλου ελληνικού δικαστηρίου, και ορίζεται αυτεπάγγελτη η δίωξη των προβλεπόμενων στο παρόν Νσχ εγκλημάτων, οπουδήποτε και αν τελέστηκαν.

-στο άρθρο 6 τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή από 1.500 έως 50.000 ευρώ η απόρριψη ρυπογόνων ουσιών από πλοίο σε οποιαδήποτε από τις περιοχές της παραγράφου 1 του άρθρου 3, από την οποία προκαλείται υποβάθμιση της ποιότητας του θαλάσσιου ύδατος, ενώ αν, εξαιτίας της σοβαρότητας της υποβάθμισης, δημιουργείται κίνδυνος θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης ή ευρεία οικολογική διατάραξη ή καταστροφή, με κάθειρξη μέχρι δέκα έτη και χρηματική ποινή από 3.000 έως 300.000 Ευρώ (παρ. 1). Τα αντίστοιχα εγκλήματα τιμωρούνται και αν τελεσθούν από αμέλεια (παρ. 2). Επίσης, τιμωρούνται και επαναλαμβανόμενες μικρής σημασίας απορρίψεις, οι οποίες όχι μεμονωμένως, αλλά σε συνδυασμό μεταξύ τους, και εν όψει της τοπικής και χρονικής ενότητας, επιφέρουν υποβάθμιση της ποιότητας του θαλάσσιου ύδατος, ακόμη και αν τελεσθούν από αμέλεια (παρ. 3-4). Οι διατάξεις για την εξ αμελείας τέλεση των ανωτέρω εγκλημάτων δεν εφαρμόζονται σε περίπτωση ελαφράς ασυνείδητης αμέλειας (παρ. 7). Περαιτέρω, ορίζεται ότι όποιος με οποιονδήποτε τρόπο συμβάλλει, χωρίς να μπορεί να χαρακτηριστεί ως συμμετέτοχος, στην με δόλο τέλεση των ανωτέρω εγκλημάτων, τιμωρείται με τις αντίστοιχες ποινές, μειωμένες κατά το άρθρο 83 ΠΚ (παρ. 5). Αν ο δράστης όλων των ανωτέρω

εγκλημάτων περιορίσει ο ίδιος ουσιαστικά ή συντελέσει με έγκαιρη αναγγελία προς την αρχή στην ουσιαστική μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της ρύπανσης ή της υποβάθμισης της ποιότητας του θαλάσσιου ύδατος, που προκάλεσε η ενέργεια ή παράλειψή του, μπορεί να του επιβληθεί μειωμένη ποινή ή να απαλλαγεί από την ποινή (παρ. 6).

-στο άρθρο 7 προσδιορίζονται τα φυσικά πρόσωπα που είναι υπεύθυνοι για την τήρηση των σχετικών με την αποφυγή της θαλάσσιας ρύπανσης διατάξεων, όταν εξετάζεται η ευθύνη νομικού προσώπου, και προβλέπεται η εις ολόκληρον ευθύνη τους με το οικείο νομικό πρόσωπο για την καταβολή των προστίμων.

-στο άρθρο 8 θεσπίζονται διοικητικές κυρώσεις σε βάρος των υπαιτίων υποβάθμισης του θαλάσσιου ύδατος. Επίσης, προβλέπεται η επιβολή προστίμου σε νομικά πρόσωπα, όταν το έγκλημα διαπράττεται προς όφελός τους από φυσικό πρόσωπο που ενεργεί ατομικώς ή ως μέλος οργάνου νομικού προσώπου και το οποίο έχει αρμοδιότητα εκπροσώπησης του νομικού προσώπου ή εξουσία λήψης εταιρικών αποφάσεων ή εξουσία άσκησης ελέγχου εντός του νομικού προσώπου, ή από φυσικό πρόσωπο που τελεί υπό την εξουσία νομικού προσώπου, εφόσον η τέλεση του εγκλήματος έγινε δυνατή εξαιτίας της έλλειψης εποπτείας ή ελέγχου από τα πρόσωπα που εκπροσωπούν το νομικό πρόσωπο ή λαμβάνουν εταιρικές αποφάσεις ή ασκούν έλεγχο εντός του νομικού προσώπου.

Στο τρίτο μέρος, ειδικότερα:

-στο άρθρο 9 επεκτείνεται η δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων στα εσωτερικά ύδατα και στα χωρικά ύδατα τρίτης χώρας.

-στο άρθρο 10 ορίζεται ότι το προσαρτώμενο παράρτημα, που αποτελεί σύνοψη των κανόνων της Marpol 73/78 περί απορρίψεων πετρελαίου και επιβλαβών ουσιών, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του νόμου.

-στο άρθρο 11 καθορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων του Νοχ

1. Επί του άρθρου 6 παρ. 1

Δια του άρθρου 6 παρ. 1 του υπό ψήφιση Νοχ προβλέπεται ότι η απόρριψη ρυπογόνων ουσιών από πλοίο σε οποιαδήποτε από τις περιοχές της παραγράφου 1 του άρθρου 3, από την οποία προκαλείται υποβάθμιση της ποιότητας του θαλάσσιου ύδατος, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή από 1.500 έως 50.000 ευρώ, ενώ, αν εξαιτίας της σοβαρότητας της υποβάθμισης δημιουργείται κίνδυνος θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης ή ευρεία οικολογική διατάραξη ή καταστροφή, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα έτη και χρηματική ποινή από 3.000 έως 300.000 Ευρώ. Επειδή το άρθρο 3 του παρόντος Νοχ δεν περιέχει παράγραφο 1, θα ή-

ταν νομοτεχνικώς ορθότερο να αναδιατυπωθεί η φράση «της παραγράφου 1 του άρθρου 3».

2. Επί του άρθρου 6 παρ. 5

Δια του άρθρου 6 παρ. 5 προβλέπεται ότι όποιος με οποιονδήποτε τρόπο συμβάλλει, χωρίς να μπορεί να χαρακτηριστεί ως συμμετόχος, στην τέλεση των εγκλημάτων των παραγράφων 1 και 3 του παρόντος Νσχ, τιμωρείται με τις αντίστοιχες ποινές, μειωμένες κατά το άρθρο 83 ΠΚ. Ο ΠΚ καθιερώνει στα άρθρα 45-47 το σύστημα της στενής έννοιας του αυτουργού, συμφώνως προς το οποίο, ως αυτουργός θεωρείται μόνο αυτός που πραγματώνει την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος αυτοπροσώπως και ιδιοχείρως. Τα υπόλοιπα πρόσωπα που συμβάλλουν στην τέλεση του εγκλήματος είναι είτε συμμετοχοί εν στενή έννοια (ηθικοί αυτουργοί, συνεργοί), είτε εν ευρεία έννοια (συναυτουργοί, έμμεσοι αυτουργοί). Συνέπεια της υιοθέτησης του συστήματος της στενής έννοιας του αυτουργού είναι ότι υπάρχει ένα έγκλημα στο οποίο συμμετέχουν περισσότερα πρόσωπα (βλ. Χ. Μυλωνόπουλο, Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος ΙΙ, σελ. 121 επ. και Μπενάκη - Ψαρούδα ΣυστΕρΠΚ Εισαγωγικές παρατηρήσεις στα άρθρα 45-49 αρ. 1-5). Αντιθέτως, στο σύστημα του ενιαίου αυτουργού, αυτουργός είναι όποιος συνέβαλε αιτιωδώς με οποιονδήποτε τρόπο στην τέλεση του εγκλήματος. Εν προκειμένω, δια της τιμώρησης οποιουδήποτε συμβάλλει στην τέλεση των εγκλημάτων των παρ. 1-3, ενδεχομένως εισάγεται μορφή ενιαίου αυτουργού, με παράλληλη όμως διατήρηση του συστήματος της στενής έννοιας του αυτουργού, εφόσον διατηρείται η έννοια του συμμετόχου. Αυτό οδηγεί στο άτοπο, οι μεν συμμετοχοί να δανείζονται την εγκληματικότητα τους από τον αυτουργό, οι δε λοιποί συμβάλλοντες στην τέλεση του εγκλήματος, να ευθύνονται πρωτογενώς. Περαιτέρω, στο μέτρο που ως συμβολή στην τέλεση του εγκλήματος δεν νοείται η περιγραφόμενη στα άρθρα 45-47 ΠΚ, η ρύθμιση ενδεχομένως αντιβαίνει στην αρχή της νομιμότητας.

3. Επί του άρθρου 8 παρ. 6

Διά της προτεινόμενης διάταξης ορίζεται ότι με πρόστιμο μέχρι πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ τιμωρούνται επίσης τα νομικά πρόσωπα, όταν το έγκλημα διαπράττεται προς όφελός τους: α) είτε από φυσικό πρόσωπο που ενεργεί ατομικώς ή ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου και το οποίο έχει αρμοδιότητα εκπροσώπησης του νομικού προσώπου ή εξουσία λήψης εταιρικών αποφάσεων ή εξουσία άσκησης ελέγχου εντός του νομικού προσώπου, β) είτε από φυσικό πρόσωπο που τελεί υπό την εξουσία του νομικού προσώπου, εφόσον η τέλεση του εγκλήματος έγινε δυνατή εξαιτίας της έλλειψης εποπτείας ή ελέγχου από τα πρόσωπα της περίπτωσης α΄. Θα

ήταν ενδεχομένως σκόπιμο, για λόγους ορολογικής ομοιομορφίας, η φράση «τελεί υπό την εξουσία του νομικού προσώπου» να αντικατασταθεί από τη φράση «που είναι ιεραρχικά κατώτερο» (βλ. και άρθρα 51 ν. 3691/2008 και 41 ν. 3251/2004).

Αθήνα, 16.1.2012

Η εισηγήτρια
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επιστημονική Συνεργάτις

Ο προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αν. Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ο προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Αν. Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών